

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa A. O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Warszawie
o odszkodowanie za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 stycznia 2024 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach
z dnia 21 marca 2023 r., sygn. akt V Pa 9/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powodowi orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 21 marca 2023 r., po rozpoznaniu apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 7 grudnia 2022 r. w ten sposób, że oddalił powództwo A. O. o odszkodowanie za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt I) oraz kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję (pkt II).

Sąd Okręgowy, wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, uznał, że wskazane przez pozwanego w oświadczeniu z dnia 30 września 2021 r. przyczyny wypowiedzenia powodowi umowy o pracę były wystarczająco skonkretyzowane, aby mógł on zrozumieć jakie jego działania stanowiły podstawę rozwiązania z nim stosunku pracy, a zatem wypowiedzenie nie narusza art. 30 § 4 k.p. Pozwany stwierdził, że przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę było naruszenie przez powoda podstawowych obowiązków pracowniczych polegające na wydawaniu decyzji o odpowiedzialności osób trzecich w sposób nierzetelny, bez wystarczającej analizy stanu faktycznego z pominięciem przepisów obowiązującego prawa i wewnętrznych uregulowań. Odwołano się do wyników przeprowadzonego w czerwcu 2021 r. postępowania wyjaśniającego w zakresie zasadności wydawania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w latach 2017-2019 decyzji zwalniających z odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek zawartych w notatce Centrum Kontroli Wewnętrznej z dnia 13 września 2021 r. Według ustaleń tego postępowania: 1) w przypadku 8 z 10 płatników składek stwierdzono nieprawidłowe działania pracowników oddziału, w tym powoda, polegające na wydaniu łącznie 10 decyzji zwalniających osoby trzecie z odpowiedzialności za zobowiązania płatników, bez poddania spraw kompleksowej weryfikacji oraz bez ustalenia stanu faktycznego, mającego decydujący wpływ na ewentualne zwolnienie z odpowiedzialności, co doprowadziło do utraty możliwości dochodzenia należności od osób trzecich w kwotach 1.105.045,13 zł należności głównej plus odsetki i 19.387,82 zł za koszty egzekucyjne, 2) w przypadku 4 z 10 płatników składek pracownicy oddziału, w tym powód, nie objęli postępowaniem w sprawie przeniesienia odpowiedzialności wszystkich członków zarządów, mimo ich solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania, 3) w przypadku 7 z 10 płatników składek, wydano łącznie 9 decyzji zwalniających z odpowiedzialności osoby trzecie w przypadkach nieprzewidzianych w procedurze do procesu 4.2. Według pozwanego wskazane wyżej działania i zaniedbania były przez powoda zawinione, w istotny sposób naruszyły interes pracodawcy i spowodowały istotną szkodę w realizacji ustawowych obowiązków pracodawcy, a zatem stanowiły naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych i uzasadniały dokonane wypowiedzenie.

W ocenie Sądu Okręgowego powód posiadał stosowną wiedzę o zagadnieniach, które były przedmiotem postępowania wyjaśniającego zasadność wydawania decyzji zwalniających z odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek, ponieważ był radcą prawnym zatrudnionym w Wydziale [...] w którym wydawano tego rodzaju decyzje i sam nadzorował ich wydawanie jako naczelnik Wydziału. Co więcej, w trakcie postępowania wyjaśniającego powód udzielał odpowiedzi na wiele szczegółowych pytań, z których wynikało, że wie jakiej konkretnie sprawy dotyczą, jakie jego działania bądź zaniechania w zakresie nadzoru były kwestionowane przez pracodawcę oraz jakie czynności zgodnie z przepisami prawa i procedurami nie powinny być podjęte lub które należało podjąć. Już tylko na podstawie tych pytań powód dowiedział się, jakie nieprawidłowe działania były mu zarzucane. O posiadaniu informacji i stanie wiedzy na temat stwierdzonych nieprawidłowości świadczą także wyjaśnienia, jakich powód udzielił, które zostały ujęte w notatce z postępowania wyjaśniającego z dnia 13 września 2021 r. Wobec powyższego podana przez pracodawcę przyczyna wypowiedzenia jest prawdziwa i uzasadniona.

Powód w całości zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu Okręgowego, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie oraz o rozpoznanie sprawy również pod nieobecność skarżącego.

W skardze kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 32 § 1 w związku z art. 30 § 4 k.p., przez niewłaściwe jego zastosowanie i przyjęcie, że podane przez pracodawcę przyczyny wypowiedzenia były dla skarżącego zrozumiałe; 2) art. 32 § 1 w związku z art. 30 § 4 k.p., przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że przyczyny wypowiedzenia miały charakter rzeczywisty, konkretny i uzasadniony; 3) art. 30 § 4 w związku z art. 45 § 1 k.p., przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, podczas gdy wypowiedzenie umowy o pracę jest zarówno wadliwie uzasadnione, jak i narusza przepisy prawa pracy oraz uzasadnia roszczenie o odszkodowanie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność skargi, ponieważ „zaskarżone orzeczenie w sposób

oczywisty narusza przepisy prawa materialnego” i „w sposób nieuprawniony legalizuje możliwość rozwiązania umowy o pracę bez sporządzenia właściwego uzasadnienia”, pozwalając „aby pracodawca mógł posłużyć się tak ogólnikowymi sformułowaniami jak nierzetelne pełnienie obowiązków, bez wystarczającej analizy stanu faktycznego, z pominięciem obowiązujących przepisów prawa oraz wewnętrznych procedur, wbrew interesowi Zakładu”. Tak ogólne sformułowania nawet dla osoby z wykształceniem prawniczym nie dawały możliwości dowiedzenia się co jest powodem rozwiązania stosunku pracy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Instytucja skargi kasacyjnej ma charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego wyrazem jest m.in. istotne ograniczenie dostępności tegoż środka pod względem dopuszczalnych jego podstaw. Pomimo pozostawienia w art. 398³ § 1 k.p.c. możliwości zaskarżenia orzeczenia z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz z powodu naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, zakres tych zarzutów w odniesieniu do wszystkich podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi został ograniczony. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego, który jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia (zob.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08, LEX nr 469183).

Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. na oczywiste uzasadnienie skargi.

Jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wywód prawny, z którego oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Ponadto z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia

14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji, co oznacza, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171 czy z dnia 8 sierpnia 2023 r., I USK 43/23, LEX nr 3592122).

Wniesiona skarga w żadnym zakresie wymienionych wyżej przesłanek nie spełnia z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na „pierwszy rzut oka”.

Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134 oraz z dnia 11 września 2023 r., I CSK 4616/22, LEX nr 3603750).

Tylko dla porządku godzi się zauważyć, że nie budzi wątpliwości, iż podanie przyczyny uzasadniającej rozwiązanie umowy o pracę według art. 30 § 4 k.p. powinno być skonkretyzowane. Niedopuszczalne jest zatem użycie ogólnikowego zwrotu bądź powtórzenia wyrażeń ustawowych. Jednak przyjęcie takiego założenia posiada - jak uwypuklił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 października 2018 r., I PK 227/17 (LEX nr 2561615) - istotny mankament. Zastrzeżenie konkretności przekazu, odnoszone do sfery zdarzeń złożonych (a takim jest proces świadczenia pracy), zmusza do sprecyzowania jego stopnia. Parametrami opisu zdarzenia, czy szerzej określonego stanu rzeczy, jest czas, miejsce, sposób

zachowania pracownika, jego skutek i znaczenie dla pracodawcy. Każdy z tych czynników może w konkretnym stanie faktycznym mieć znaczenie determinujące. W konsekwencji, nie jest możliwe wygenerowanie uniwersalnego wzorca spełniającego warunek konkretności przyczyny uzasadniającej rozwiązanie umowy o pracę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego panuje też zgoda, że konkretność przyczyny wypowiedzenia lub rozwiązania bez wypowiedzenia umowy o pracę nie może być utożsamiana z koniecznością sformułowania jej w sposób szczegółowy, drobiazgowy, z powołaniem wszystkich faktów i zdarzeń, dokumentów, ich dat oraz wskazaniem poszczególnych działań, czy zaniechań, składających się w ocenie pracodawcy na przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie umowy o pracę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2011 r., I PK 152/10, OSNP 2012 nr 5-6, poz. 62 czy z dnia 22 marca 2016 r., I PK 100/15, LEX nr 2019497). Konkretność wskazania tej przyczyny należy oceniać z uwzględnieniem innych, znanych pracownikowi okoliczności uściślających tę przyczynę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 września 1998 r., I PKN 271/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 577). Wprawdzie samo podanie w wypowiedzeniu umowy o pracę „niewłaściwego wywiązywania się z obowiązków” nie jest wystarczającym wskazaniem przyczyny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 października 1997 r., I PKN 315/97, OSNAPiUS 1998 nr 14, poz. 427), to jednak ogólne wskazanie przyczyny wypowiedzenia umowy nie narusza art. 30 § 4 k.p., jeżeli w okolicznościach konkretnej sprawy stanowi uogólnienie zarzutów skonkretyzowanych wcześniej w pismach doręczonych pracownikowi i zamieszczonych w jego aktach osobowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 1998 r., I PKN 538/97, OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 86). Wymóg konkretności przyczyny może być spełniony również przez wskazanie kategorii zdarzeń, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że szczegółowe motywy wypowiedzenia są pracownikowi znane, np. z racji zajmowanego stanowiska i związanego z nim dostępu do informacji zakładu, czy też stopnia wykształcenia i poziomu kwalifikacji zawodowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 1999 r., I PKN 175/99, OSNAPiUS 2000 nr 21, poz. 787 oraz z dnia 5 listopada 2003 r., I PK 446/02, LEX nr 109671) bądź w związku ze szczegółowym przedstawieniem pracownikowi zarzutów bezpośrednio przed rozwiązaniem umowy o pracę (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia

26 maja 2000 r., I PKN 670/99, OSNAPiUS 2001 nr 22, poz. 663), wręczeniem wypowiedzenia bezpośrednio po pisemnej negatywnej ocenie efektów pracy danej osoby (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 września 1998 r., I PKN 271/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 577), czy też w rozmowach z przełożonymi (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2006 r., I PK 112/06, LEX nr 247785).

Ponadto podkreślenia wymaga, że w rozpoznawanej sprawie, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej w istocie sprowadza się do polemiki z ustaleniami faktycznymi i ich prawną oceną dokonaną przez Sąd Okręgowy, według której podane przez pracodawcę przyczyny wypowiedzenia były w okolicznościach sprawy wystarczająco zrozumiałe dla skarżącego, nie tylko ze względu na jego wykształcenie prawnicze, ale w głównej mierze z uwagi na jego bezpośredni udział w postępowaniu wyjaśniającym oraz na przedmiot tego postępowania, którym była weryfikacja prawidłowości i zasadności wydawania decyzji zwalniających z odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek przez Wydział, którego naczelnikiem był skarżący.

Z tych względów, wobec niewykazania okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz co do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ał]

